

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 429. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356959584/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Frimurere, de hemmelige Selskaber, der spillede saa stor en Rolle i Tidens Forestillinger, og den røber sig fremdeles i Foreteelser som den dyriske Magnetisme, Fjernsynthed o. s. v. Adam Müller siger om dette Skrift: «Schuberts Bog synes mig at være det Bedste, Naturfilosofien har frembragt, og Forfatteren staar ved Følelse, ved Retskaffenhed og i Særdeleshed ved Lærdom, om end ikke ved krigersk og kritisk Talent, højt over Schelling . . . Schubert betegner, ganske vist paa ejendommeligere og mere poetisk storstilet Maade, men dog i alt Væsenligt meget tydeligt et tidligere Tidsrum af min Dannelse, i hvilket jeg ønskede at kunne lade det Menneskelige, det Personlige i min jordiske Handiekraft gaa op i Røg, for at berede den Gud, jeg tilbeder, en sød Lugt, ja hvor jeg ønskede at kunne aflægge mit Navn og min Personlighed for at blive den allerhøjeste Martyr, den mest præstelige Præst»^{*)}.

En Bog som denne var da i Alles Hænder, og selv en Aand som Kleist's fordybede sig som sagt med sine klare Tanker i al denne fordringsfulde Daarskab. Mystiken var paa Dagsordenen, og det er selsomt at se, hvorledes det mystiske Element, denne besynderlige Treenighed af Vellyst, Religion og Grusomhed, dukker op overalt i denne Digtets Dramer. Saaledes f. Eks. i den mærkværdige Tragedie *Penthesilea*. Heltinden er Amazonernes vilde Dronning, som fører Krig baade mod Grækere og Trojanere og overalt er sejrrig. Det er en Lov blandt Amazonerne, at de i Krigen maa fange sig de Mænd, hvem de skal tilhøre, og efter Slagets Ende lever de da i Fryd og Gammen med dem. Penthesilea er bleven greben af en ligesaa dødelig Kærlighed til Achilles som Kåthchen til Greven af Strahl. Men hos hende faar den det modsatte Udtryk, den antager Skinnen af hadefuld Grusomhed. Hun forfølger Achilles overalt i Slagene, hun vil se hans Blod. Elskede Kåthchen som en Hund, saa elsker Penthesilea som en fra et bakkantisk Tog undsluppen Tigerinde.

Tydeligt nok har Kleist meddelt Amazonedronningen sin personlige Følemaade. Hun vil ikke eje andet end Achilles, som han ikke havde villet eller ikke vilde opnaa andet end Hæderskransen. Som hun i vild Hast vil erobre sig den Elskede, saaledes havde han med ét Slag ved *Robert Guiscard* villet naa Maalet. Som Kleist kan hun kun leve, naar hun tilkæmper sig

*) *Brevveksling med Gutz*, S. 98.

Alt, hvad hun attraar. «Rasende maatte jeg kaldes,» siger hun ganske som hendes Digter havde kunnet sige det, «om jeg ikke prøvede mine Kræfter, saa langt Mulighedens Omraade naaer.»

Hun hader Achilles saa stærkt som man kan tænke sig, at Kleist i mørke Timer har forbandet den Skæbne, der forment ham at vinde det højeste Ry. Hun tiltætgør Achilles tilsidst ved sit Hæd, som Kleist i et Anfald af Fortvivlelse havde tiltætgjort sit elskede Arbejde, sin *Guiscard*. Men hun elsker ham viljeløst, med glødende Inderlighed*). Da Achilles har saaret hende i Kampen, klager hun (i Dramets tidligste Form) i Udtryk, som hentyder til Digteren selv:

At kunne knuse denne Barm, Prothoe!
et Bryst, saa fuldt af Sang, Asteria!
Hvert Strengereg deri gav jo en Vellyd.

Da hun endelig er paa Nippet til at opgive Alt, siger hun, næsten som Kleist i mange af Brevene til hans Søster:

Det Yderste, som menneskelig Kraft
kan yde, har jeg gjort; Umuligheder
har jeg forsøgt, sat paa et Tærningkast
mit ALL. Og Tærningen, den ligger, ligger.
Forstaa det maa jeg, og at jeg har tabt.

Saaledes forstaaes det ogsaa, at Pfuel, den tro Ven, fandt Kleist grædende, da han lige havde nedskrevet Penthesilea's Død, og saaledes forklares ogsaa hans Ord angaaende Stykket til en Veninde: «Det er sandt, mit inderste Væsen er deri; det har De opfattet som en Seerske: min Sjæls hele Glans og al dens Kval paa én Gang.»

Dog dette personlige Træk udelukker ikke Indholdets alment romantiske Mystik. Penthesileas Elskov ytrer sig i saadanne Ord:

Hids alle Hunde paa ham! Pisk med Brande
løs paa ham Elefanterne, der knuser!
Får med Seglvogne ind paa ham, og mej
hans yppige Lemmer af!

Det sidste modbydelige Ønske, at se Achilles's Lemmer mejede af med Vognenes Leer, er ikke ren Forstillelse. Det viser sig

*) Smlgn. Otto Brahm: *Heinrich von Kleist*.